

Toimetuse ja tallituse TALLINNAS, S. Brooksmägi nr. 8. Telefon nr. 158. (Sõjaväe keskaamast) Toimetaja kõnetunnid kella 12—1.	<h1>SÕDUR</h1> <p>SÕJAASJANDUSE AJAKIRI. ILMUB ÜKS KORD NÄDALAS Sõjavägede staabi väljaandel.</p>	Tellimise hind erateellijatele: 1 aasta peale 200 marka $\frac{1}{2}$ " " 100 " $\frac{1}{4}$ " " 50 " Kuulutuste ja teadaannete hind: iga korpusrea eest 2 marka.
Tellimisi ja kuulutusi võtavad vastu kõik wabarilgi postiasutused ja era-raamatukauplused.		
Nr 2.	Neljapäeval, 20. jaanuaril 1921.	III. aastakäik.

Siisukord.

Ametlik osa:

1. Väljawõtted Sõjaminiistri päewaläskudest.
2. Meetrifüüsteemi mõõdud.

Üleüldine osa:

1. Mõned tähtsamad väljawõtted sõjaväe majandusseadustest. (Karl Mitt).
2. Ludendorffi sõjamälestused.
3. Segateated.
4. Kuulutused.

Ametlik osa.

Väljawõtted Sõjaminiistri päewaläskudest.

Nr. 13.

Tallinnas, 7. jaanuaril 1921.

Uwaldan teadmiseks ja täitmiseks Wabariigi Walitsuse poolt 14. detsembril 1920 a. wastumõetud juhatuskirja riigiasutustes teenivate ametnikkude ja tölliste warustuse wäljaandmise kohta, mis on ette nähtud määruses riigiasutustes teenivate ametnikkude ja tölliste warustuse kohta pr. 2. (Riigi Teataja nr. 75/76. 1920 a.)

1. Wabariigi walitsuse poolt 7. mail 1920 a. wastumõetud määruse järele („Riigi Teataja“ nr. 75/76 s. a.) riigiasutustes teenivate ametnikkude ja tölliste warustamise kohta, on pr. 2 ettenähtud warustust digustatud saama ainult need ametnikud ja töllised, kes käesolewa 1920. aasta jooksul vähemalt 6 kuud ilma waheta on riigiasutustes teeninud.

2. Walitsuse poolt antawa ülitonna-riide normaalhinnaks on määratud wabariigi walitsuse otsusega 3. detf. 1920 a. 700 marka, millest 350 mf. iga aršfina pealt asutuse kanda jääb.

3. Iga ametniku ja töllise kohta arwatakse ülitonna peale $4\frac{1}{2}$ aršfinat.

Rui walitsuse poolt antaw riide kallimahhinaline on normaal-riidest, siis on riide saaja digustatud iftagi ainult 350 marka iga aršfina pealt hinnaalandust saama.

3. Besuriidest antakse iga ametniku ja töllise kohta 25 aršfinat mittali — hinnaga 6 mf. 50 pen. aršfin, ehk maksetakse hinnawähe — 25 mf. iga aršfina pealt — rahas wälja.

4. Walitsuse poolt antawa saapapaari normaalhind on 1500 marka, millest walitus 1250 marka tasub.

5. Da walitsuse poolt antaw saapapaar kallimahhinaline kui 1500 mf., on saabaste saaja digustatud iftagi ainult 1250 mf. hinnaalandust saama.

6. Walitsuse poolt antawa tallanaha normaalhinnaks on 200 marka nael, millest walitus 135 marka tasub.

7. Neile, kes walitsuse poolt antawat, warustust ei soowi wõtta, tasutakse walitsuse poolt tehtawad hinnaalandused, mille suurus käesolewa juhatuskirjaga kindlaks määratud, rahas.

Nr. 16.

Tallinnas, 8. jaanuaril 1921.

Uwaldan teadmiseks „Riigi Teatajas“ nr. 217/218 awalbatud Ujutawa Kogu poolt 9. detsembril 1920. a. wastumõetud seaduse rahwawäkke mõetud ja wabatahtlikult sinna astunud riigiametnikkude palkade ja kohtade asjus:

1. 1. jaanuarist 1921. a. arwates lootawad oma maksmuse Ujutise Walitsuse poolt 27. jaanuaril 1919. a. ja seadusandliku delegatsiooni poolt sama aasta 17. detsembril wastumõetud seadused rahwawäkke mõetud ja wabatahtlikult sinna astunud riigiametnikkude palkade ja kohtade asjus.

2. Rõigile demobilisatsiooni olla käiwatele, wabatahtlikult sõjawäe osadesse ja asutustesse teenistusse jäänud § 1-les tähendatud riigiametnikkudele jääb digusлуу oja jooksul, selle määruse maksmahattamise tähtajast arwates, soowi korral oma endistesse teenistuskohadesse, wabaks hoitud kohtadele, tagasi minna.

3. Ujateenistuses seiswatele § 1-les tähendatud riigiametnikkudele jääb wastawalt Wabariigi Walitsuse 25. juuni 1919. a. määrusele („Riigi Teatajas“ nr.

42, 1919. a. nr. 89 all) õigus sõjaväe teenistusest vabastamise korral esimeses järjekorras riigi ja omavalitsus-asutustes nende elututse ja hariduse kohast teenistust saada.

Sel seadusel on edasilükkamatuse iseloom.

Nr. 33.

Tallinnas, 13. jaanuaril 1921.

Minu päevakäsu nr. 766 muutmiseks, luban ülekoosseisu jäänud ohvitseridele maksta noorema ohvitseri palga, aukraadi järele: kõrgematele, kui alamkapten, — maksta alamkapteni palk. Ülekoosseisu jäänud ametnikkude põhipalgaks määran 1050 marka kuus.

Kõikide ülekoosseisu jäänud ohvitseride ja ametnikkude üle käsen viibimata teadustada Korraldus-Valitsusse.

Rindralstaabi Rindral-Major **Varla**,

Sõjaministri eest.

Meetriüsteemi mõõdud.

(Sõjaministri päevakäsu nr. 7, 1921, põhjal sõjaväes 1. jaanuarist s. a. tarmitusele võetud).

1. Raskuse mõõdud.

- 1 tonn = 10 tsentneri = 1000 kilogr. =
[61,048211 puuda;
1 tsentner = 100 kilogrammi = 6,1048211 puuda;
1 kilogramm = 100 grammi = 0,061048211 puuda
[ehf 2,4419284 naela;
1 gramm = 10 dekagrammi = 100 centigrammi =
[1000 miligrammi = 0,23442513 solot-
[nikku;
1 dekagramm = 10 centigrammi = 2,2504812 dooli;
1 centigramm = 10 milligrammi = 0,22504812 „
1 milligramm = 0,022504812 dooli;
1 puud = 40 naela = 16,380496 kilogrammi;
1 nael = 32 loodi = 96 solotnikku = 0,40951241
[kilogrammi ehf 409,51241 grammi;
1 lood = 3 solotnikku = 12,797263 „
1 solotnik = 96 dooli = 4,2657544 „
1 dool = 44,434940 milligrammi.

2. Pikkuse mõõdud.

- 1 kilomeeter = 1000 meetrit = 0,937383 wersta ehf
[468 ⁷/₁₀ sülba;
1 meeter = 100 centimeetrit = 0,468691 sülba ehf
[1,40607 aršinat ehf 22,4972 weršfoti ehf
[3,28084 jalga ehf 39,3701 tolli;
1 dekimeeter = 10 centimeetrit = 3,93701 tolli;
1 centimeeter = 10 millimeetrit = 0,393701 tolli;
1 millimeeter = 0,393701 liini;
1 werst = 500 sülba = 1,06680 kilomeetrit;
1 sülb = 3 aršinat = 7 jalga = 2,13360 meetrit;
1 aršinat = 16 weršfoti = 28 tolli = 0,711200
[meetrit ehf 71,1200 centimeetrit ehf 711,200
[millimeetrit;

- 1 weršfot = 17,5 liini = 44,4500 millimeetrit;
1 jalg = 12 tolli = 304,800 millimeetrit;
1 toll = 10 liini = 25,4000 millimeetrit;
1 liin = 10 punkti = 2,54000 millimeetrit;
1 punkt = 0,254000 millimeetrit.

3. Pinna mõõdud.

- 1 rt. kilomeeter = 1000000 rt. meetrit = 100 hel-
[tari = 91,5299 tiinu ehf 0,878637 rt.
[wersta;
1 hektar = 10000 rt. meetrit = 100 aari =
[0,915299 tiinu ehf 2196,72 rt. sülba;
1 aar = 100 rt. meetrit = 21,9672 rt. sülba;
1 rt. meeter = 100 rt. dekimeetrit = 1,97704 rt. arš.
[ehf 10,7639 rt. jalga;
1 rt. dekimeeter = 100 rt. centimeetrit = 15,5000
[rt. tolli ehf 5,06123 rt. weršf.;
1 rt. centimeeter = 100 rt. millimeetrit = 0,155000
[rt. tolli ehf 0,0506123 rt. weršfoti;
1 rt. millimeeter = 0,155000 rt. liini ehf
[0,000506123 rt. weršfoti;
1 rt. werst = 250000 rt. sülba = 1,13806 rt. kilo-
[meetr. ehf 113,806 hektari;
1 tiin = 2400 rt. sülba = 1,09254 hektari ehf
[10925,4 rt. meetrit;
1 rt. sülb = 9 rt. arš. = 49 rt. jalga =
[4,55225 rt. meetr. ehf 0,0455225 aari;
1 rt. arš. = 256 rt. weršf. = 784 rt. tolli =
[0,505805 rt. meetrit;
1 rt. jalg = 144 rt. tolli = 47,0204 rt. weršfoti =
[0,0929030 rt. meetrit;
1 rt. toll = 100 rt. liini = 6,45160 rt. centimeetrit.

4. Rubi- ehf kantmõõdud.

- 1 dekasteer = 10 steeri = 10 kantmeetr. =
[1,02958 kant sülba ehf 27,7987 kant
[aršinat;
1 kant meeter = 1 steer = 1000 kant dekimeetrit =
[2,77987 kant arš. ehf 0,102958 kant sülba;
1 kant dekimeeter = 1000 kant centim. =
[0,00277987 kant aršinat ehf 0,0353147
[kant jalga;
1 kant centimeeter = 1000 kant millimeetrit =
[0,0113864 kant weršfoti ehf 0,0610287
[kant tolli;
1 kant millimeeter = 0,0000113864 kant weršfoti
[ehf 0,0000610287 kant tolli.
1 kant sülb = 27 kant arš. = 343 kant jalga =
[9,71268 kant meetrit;
1 kant arš. = 4096 kant weršfoti = 21952 kant
[toll = 359,729 kant dekimeetrit;
1 kant weršfot = 5,35938 kant tolli = 87,8214 kant
[centimeetrit;
1 kant jalg = 1728 kant tolli = 28,3168 kant dekimeetrit;
1 kant toll = 1000 kant liini = 16,3871 kant
[centimeetrit.

5. Vedeliku mõõdud.

- 1 kiloliiter = 10 hektoliitrit = 1000 liitrit = [81,805 pange (wedro);
- 1 hektoliiter = 10 dekaliitr. = 100 liitr. = 8,1805 [pange (wedro);
- 1 dekaliiter = 10 liitrit = 8,1805 pange (wedro);
- 1 liiter = 10 desiliitrit = 0,081805 pange ehk [0,81805 toopi;
- 1 desiliiter = 10 centiliitrit = 0,81805 mõõtu [(tšarka);
- 1 milliliiter = 0,0081805 mõõtu (tšarka) ehk [0,016261 klaasi (štaliit).
- 1 pang (wedro) = 10 toopi = 100 mõõtu (tšarka) = [0,12299 hektoliitrit ehk 12,299 liitrit;
- $\frac{1}{2}$ pange (wedro) = 50 mõõtu (tšarka) = 6,1497 [liitrit;
- $\frac{1}{4}$ pange (wedro) = 50 klaasi (štaliit) = 3,0749 [liitrit;
- 1 toop = 10 mõõtu (tšarka) = 1,2299 liitrit;
- 1 weini pudel = $\frac{1}{16}$ pange (wedro) = 0,76871 [liitrit;
- 1 wiina (õlle) pudel = $\frac{1}{20}$ pange (wedro) = [0,61497 liitrit;
- $\frac{1}{2}$ weini pudelit = $\frac{1}{32}$ pange (wedro) = 0,38436 [liitrit;
- $\frac{1}{2}$ wiina pudelit = $\frac{1}{40}$ pange (wedro) = 0,30749 [liitrit;
- 1 mõõt (tšarka) = $\frac{1}{100}$ pange (wedro) = 0,12299 [liitrit;
- 1 klaas (štaliit) = $\frac{1}{200}$ pange (wedro) = 0,061497 [liitrit.

6. Vilja mõõdud.

- 1 kiloliiter = 1000 liitrit = 4,7639 tšetverti;
- 1 hektoliiter = 100 liitrit = 0,47639 tšetverti ehk [3,8112 tšetvertit;
- 1 dekaliiter = 10 liitrit = 0,38112 tšetverti;
- 1 liiter = 10 desiliitrit = 0,038112 tšetvertit;
- 1 milliliiter = 0,00038112 karnitsat.
- 1 tšetvert = 8 tšetvertit = 2,0991 hektoliitrit ehk [209,91 liitr.;
- $\frac{1}{2}$ tšetverti = 4 tšetvertit = 1,0495 hektoliitrit;
- $\frac{1}{4}$ tšetverti = 2 tšetvertit = 52,477 liitrit;
- 1 tšetvert = 8 karnitsat = 26,239 liitrit;
- 1 karnits = 2 poolkarnitsat = 3,2798 liitrit;
- 1 poolkarnits = 1,6399 liitrit.

Üleüldine osa.

Mõned tähtsamad väljavõtted Sõjaväe majandusseadustest.

Karl Mitt.

(Sürg).

VIII.

Saatfaretti majandusülem.

С. С. Р. XX r. (2 tr.) § 25.

Saatfaretti majandusülema õigused ja kohused on äramääratud С. С. Р. XVI raamatu (3 tr.) §§ 507 ja 508 ja iseäralises juhtkirjas С. С. Р. V r. (2 tr.) § 487 ja kaht Wene sõjaväe ametkonnale 1908 a. nr. 508.

IX.

Polgu abjutant.

С. С. Р. XX r. (2 tr.) § 26.

Polgu abjutandi kohused, õigused ja vastutatus on äratähendatud С. С. Р. V r. (2 tr.) §§ 479 — 484. Peale selle vastutab ta: a) alalolevate sõdurite ja hobuste arvu, nende juuretuleku ja äramineku dieti väljaarvamise eest ja b) muusika-komandosse ja polgu kantseleisse väljaantavate instrumentide ja kroonu vara korraliku hoidmise eest. Instrumentide porandamiseks ehk uute muretsemiseks tarvisminewate kulude üle ja polgu kantselei kirjutismaterjalibega ning teiste abinõudega varustamise tarvidusest kannab polgu abjutant majandusülemale ette. Kõik polgu abjutandi arwed temale majanduskuludeks väljaantud summade üle läiwad majandusülema kontrolli alla teiste majandusametnikkude arwetega ühel alusel.

Märkus: Polgu arsti ja õpetaja kohused majandusalal on С. С. Р. V r. sellekohastes paragrafides äratähendatud.

X.

Roodu majandus.

A. Peajooned.

Roodu majanduse peajooned: a) polgu majandusjaoakonnast igasugu varustuse nõudmine ja sellega sõdurite varustamine, b) sõbugite käes ja waraaias oleva kroonu vara alal- ja korrahoidmine, c) majanduslikud operatsioonid sõdurite toitmise ja roodu majandustarwete korraldumise alal ja d) kõige roodu majanduse üle arwepidamine.

B. Üleüldised määrused.

1. Kõike majandust roodus juhib roodu ülem. Miimesuguste majandusharude juhtimises tema lähemad abilisid ja käsudetahtjad on: warahoidja ühes oma abilise ja roodu toidustaja.

Märkus 1: Kohused, mis noorematele ohwitseridele peale pannakse, awaldatakse wäeosa päewakäsus (w. Sifemäärustiku §§ 194—199).

Märkus 2: Weltweibli ehk wahlmeisteri ja rühmaülemate kohused majanduse alal on ettenähtud Sifemäärustiku §§ 169—173, 176—177, 179—184, 187, 189 ja 192.

2. Roodu üllitute mojanushorude juhtijatel valib sõdurid rooduülem ja paneb neid polgu ülemale kinnitamiseks ette, kuna mõnda neist mitmesuguste mojanustohuste täitjateks ise määrab.

Märkus: Warahoidja, tema abi ja toidustaja valib roodu ülem alamohvitseride seas, kuna polgu ülem nad päewakäsus awaldamisega kinnitab. Warahoidja abi võib ka reameeste seas walitud saada.

3. Roodu toidustaja walitakse sõdurite poolt enamharitud reameeste seas poole aasta peale. Tema walimine sünnib kõigis polgu roodudes ühel ajal, nii et uued toidustajad võiksid oma ametitohuste täitmisele ajaks ühel ja seltsamal tähtajal. Toidustajate vahetamise aeg aastas määratakse diivliisi ülema poolt kindlaks, kusjuures toidustaja, kes wiimase pooleaasta peale määratud, oma tegevuse ka aasta lõpul lõpetab.

4. Roodu toidustaja walimiseks ribastab roodu ülem roodu täies koosseisus, tuletab sõduritele lühidalt meele neile usaldatud õigust ja otselohest koju walida kohaseid isikuid, kes suudaks oma elukombedega, auus- tega ja hooisuga roodu usaldust ära teenida; kuna sõdurid, kes trahwitute nimelirjas, ei või walitud saada. Peale seda läheb roodu ülem toidustaja kohale walida neli kandidaati ja ühe nendest, oma väljavalimisel, paneb pataljoni ülema kaudu polgu ülemale kinnitamiseks ette, kes siis toidustaja kinnitamise päewakäsus awaldab. Samas päewakäsus awaldatakse ka teiste ametisse walitud kandidaatide kinnitus.

Märkus: Weltweebel, warahoidja ja roodu toidustaja walimistest osa ei võta.

5. Toidustajaks walitud sõduril ei ole õigust tema peale pandud kohustuste wastuwõtmisest lahti welda, niisama nagu igast teisest teenistusse määramisest. Tema võib ka teise prolekaasta peale walitud saada, kuid üle aasta ei või üks ja seesama sõdur toidustajaks olla.

6. Juhtumisel, kui roodu toidustaja laatsaretti ehit hagemajasse saadetakse, paneb roodu ülem ajutiselt, kuni toidustaja ja teeretsacemiseni, kolme toidustaja kandidaadist ühe peale tema kohuste täitmise ja kannab sellest pataljoni ülemale ette.

7. Kui roodu ülem märkab, et toidustaja mitte küllalt usaldusääriline või lihtsalt kohane ei ole, ehit kui temale sellest sõdurid rühma ülemate ja weltweebli kaudu ette kannavad, siis, kui tarwilikuks leiab, tegeleb mittekohaseks tunnustatud toidustaja ametist ja paneb ajutiselt tema kohustetäitmise ühe teise peale, keda ülesäänu kolme toidustaja kandidaadist seast walib. Tehtud korraldusest kannab roodu ülem esewõitwata pataljoni ülemale ette, kes siis peale isiklikust esja järeleuurimist uuesti walitud toidustaja polgu ülemale kinnitamiseks ette paneb. Peale selle awaldakse toidustaja wahetamisest polgu päewakäsus, põhjusi ära tähendades.

8. Peale ülemolpool tähendatud isikute, määrab roodu ülem reameeste seas, kes mitte wähem kui aasta reas teeninud: a) rühmadele warustuseksjabe jagajad, ja b) kirjalõõke peale — kirjutaja; söögikeetmiseks ja leiraküpsendamiseks roodu koosseisu kohaselt tarwilise arwu söögikeetjaid ja leirwategijaid; neis roodudes, kus hobust peetakse, — hokusemehe ja kus olemas aed — aedniku.

9. Warahoidja, tema abi, roodu toidustaja ja üleüldse kõik sõdurid, keda roodu mojanustarwiduste peale kasutatakse, võivad roodu ülema äranägemisel,

tarwidust mõõda, teenistuse toimfondest ja õppustest wabastatud saada. Kuid mojanustuse alal kohustetäitmine ei wabasta neid ribami väljatulemast, kõigil neil juhtumistel, kui kõik sõdurid wälja tulewad, mahaarwatud kõige tarwilikumalt piiratud osa.

10. Roodu üllituid mojanushorude juhtiwad sõdurid, kui nende teenistuses kõrwalteadmisi või kuritarwiti ette tuleb, langewad wäärte suuruse järele disiplininaarkristuse alla, tegeandakse ametist ehit antakse kohtu kätte.

11. Roodu ülem langeb korratuma roodu majapidamise eest, ehit kui ta temale usaldatud kroonu wara või raha ära raiskab, seadustikule wastutusele. Laheb ta oga nõrga järelewalwe idtu roodu mojanustes mingisuguseid korratusi tekkida, siis loetakse see niisama, nagu hooletus teenistuse alal.

C. Pataljoni ülem.

1. Pataljoni ülem, kui lähem korra järelewalwaja mojanustuse alal omas pataljonis, peale roodu ülemate, on kohustatud:

a) walwama, et roodudes saaks mojanustarwepidamine õieti peetud ja selles asjus antud määrusi täpisealt täidetud; nii ka filmaspidama, et roodu ühe ülema poolt teisele üleandmisel saaks kõiki sellekohaseid määrusi täidetud;

b) isiklikult tähelpanu selle peale pöörama: 1) et kõik roodude poolt saadaw rahaline ja riideswarustus, cumärgid, kirjad ja üleüldse kõik, mis sõduritel saada tuleb, saaks ilma mingi wiimatuseta wälja saadetud; 2) et sõdurite nimelirjad roodude poolt periwõttiselt saadawa raha wäljajagamise üle saaksid ette teodud kordidest roodudest kindlaks määratud korras ja tähtaegadel; 3) et polgu ülema käsud saaksid kõigile alalolewatele sõduritele õigel ajal ette loetud, s. o. kasarmutes elamisel igapäew, aga korterites — wõimalust mõõda sagedasti;

c) märgatud kõrwalteadmistel roodu ülematele tarwidust mõõda näpunäiteid tegema, neid wastutusele wõtma ja üleüldse oma äranägemisel ja wõimupiirides kohaseid abinõusid märgatud puuduste kõrwaldamiseks tarwitama, aga enm tähtsamatel juhtumistel — polgu ülemale ette kannma.

2. Roodu arepidamist, seal hulgas ka sõdurite teenistuse ja warustuse raamatuid, on pataljoni ülem kohustatud iga kuu algul rewideerima.

3. Mitte wähem, kui kaks korda aastas toimetas pataljoni ülem roodu waraaitade ülewaatust ja rewideerib kõike roodu wara.

4. Roodude mojanustuse järelewalwe ponnakse üllitutes pataljonides nooremate flap-ohwitseride peale, kuna polgu komandobd: muusiko, invaliidide ja tööroodus mojanustuse ja arepidamise korralduse järele mojanustülem walwab.

5. Kui pataljoni ülema nõrga järelewalwe ehit isiklike tegevustuse idtu roodu mojanustes korratused ilmiks tulewad, siis langeb ta wastutusele, nagu hooletuse eest teenistuse alal. (Särgneb).

Indendorffi sõjamälestused.

Järg.

Ma lohtlen, et sel wahel ajal oleks wõidud kuidagi tokku leppida, kui ei tohetud weaaluse sõja põhimõtteid muuta. Välisminist-eriumi katse, Mexikoga sõjaliseesse wahelorda astuda, suurendas Ühisriiktes meiwastast meeleolu. Minu hoiatuste peale waatamata tarwitast see ministerium iganud ja tergesti mõistetawat salafirja.

Warsti pärast Ameerika sõjatuulutusit seisis kogu maailm meie wastu, ainult mõned riigid nende seas ka Argentina ja Chile, hoidsid awaldatud surwest hoolimata erapooletusest kinni.

Ka teised neljalepingu riigid astusid Ühisriikidega sõjaseisutorda, ainult Bulgaria mitte. Ameerika asemil jäi Sofiasse. Saksa walitus ei nõudnud Bulgaria walitusest tema lahtumist, eht ma küll mitu korda seda palusin. See hooletuspatt piti hiljem end raskesti kätte maksma.

Ühisriikide ühinemine meie waenlastega polnud minule allatuseks. Ma olin seda meie wõidu puhul ka siis arwesse wõtnud, kuigi meie weaalust sõda nii terawaks poleks ojanud. Juba 1915. a. kewadel oli idafrondil üks Ameerika ajakirjanik neid mõtteid awaldanud. Kindlasti ei peitunud tema sõnades mitte ainult ta oma waade.

Rahua ajal Ameerika Saksamaad ei tundnud ja nüüd, praeguste Euroopa sündmuste puhul, olles Inglismaaga merejaguluses, waatas ta liitriikide propaganda prilli läbi. Saksa soost elanikkudel oli wahhe mõju. Oma sünnikoha toonitamine praeguse uue isamaa wastu oli lohmakas ja pidi ainult eemaletõukawalt mõjuma. Iiri rahwaosade seisukoha üle pole wõinud ma selgust murtseda. Selle õnnetu maa rõhuline jättis Ühisriigid külmaks.

Mõtlemata pani juba Wilsoni kiri, mis awaldati wastuseks keisri kirja peale 1914. a. sügisel, kus Ameerika õiglustunde poole pödrati Belgia hirmutegude asjus.

Majanduslikud tulud wiisid Ühisriigid liitlastele ikka lähemale. Inglismaa kui esimene majandusline jõud oli oma seisukoha Ameerikale andnud. Liitriigid olid temale palju wõlgu. Nende kaotus oleks ka tema kahju lähendanud.

Ühisriikide teguwis lastemoona andmises ei jätnud enam mingit kahtlust tema arusaamise kohta erapooletuse pidamise asjus. Inglismaa poolt teostatud rahwuswahelise õiguse wastased hirmused merel olid wõimalikud ainult siis, kui Ameerika nendega leppis. Mõni aasta enne sõda seletati wälisministeriumis ühel läbirääkimisel, et Ameerika niisuguste sammudega kunagi nõus ei ole. Weie rehtendamine piiramata sisewega Hollandi kaudu.

Tõepoolest protesteeriski Ameerika walitus Inglise mere sõja omawoliliste tegude wastu.

Tõsises toonis oli kirjutatud Ühisriikide poolt 30. märts. 1915. a. awaldatud protestikiri. Ta tegi kindlaks, et nõnda nimetatud Inglise blokaad „rahws elawate rahwaste suwereensete õiguste peaaegu piiramata eittamine on“ ja lõpetas näpunäitega, „et Inglise talituse wiisi kannatamine tähendaks ebaneutraalse seisutorra pidamist Suur-Britannia praeguste waenlaste wastu, mis oga Ühisriikide walituse pühakludede tõotustega praegustel oludel tokku ei käi“. See kiri oli selge. Teine Ameerika wärgufiri, mis 5. now. 1915 antud, tähendab

terawalt selle peale, et käesolewa aasta nõnda nim. 11. märtsi blokaad seaduswastane, mõjuta ja sellepärast õigufeta on. Mõlemad protestid jättis Inglismaa tähelpanemata. Ühisriikide walitus leppis sellega. Tema oma otsuse järele talitas ta peaaegu kaks aastat ebaneutraalselt Saksamaa wastu.

13. apr. 1915. a. „Times'i“ teatel otsustab Saksa saadik krahw Bernstoff selle üle Ühisriikide walitusele ja rahwale määratud kirjas järgmiselt:

„Kui Ameerika rahwas soovib tõsise erapooletusest kinni pidada, siis leiab ta abinõud, kuidas täiesti ühe külgsle hulgalisele wäljawaote lõppu teha või wahemalt seda wäljawaotandust sunniabinduna selles tarwitada, et seadusepärast kauplemist Saksamaaga, nimelt mis toiduainetesse puutub, alal hoida“.

Ühekülgselt wastutulelikkusest kuni awaliku parteilikkuseni oli ainult wahke samm.

Siin kohal toon ainult kaks arwamist.

Hiljuti surnud Ameerika saadik Londonis, Choate kirjutas 7. apr. 1917 Greyle:

„Nagu teate, olen ma algusest saadik arwamisel, et meie oma seltsimeestele esitaja sellega tõige rohkem kasu toome, kui me erapooletust jääme ja lõid anname, mis me sõjariistade ja lastemoona ning ifegi mõningate meeste poolest, nagu ma õnnega teatada wõin, anda wõime; ja et tõige selle peale waatamata ometegi meil kohuseks on, sõda aidata õigel teel lõpetada, täielikult maha surudes Preisi militarismi ja wõidule wiies tsiwilisaatsooni, kui me seda saamutada suudame sõtta astumiseega kogu oma jõu ja põhjotute abihallitatega. See tund on nüüd kätte jõudnud“.

Ameerika admiral Sims ütles 3. juun. 1917 Londonis järgmiselt:

„Kui Ameerika laewastik 1910 Inglismaal külas käis, pidusin ma lühikese, kuid wõib olla ebadiplomaatilise kõne. Selles awalbasin oma arwamist, mis nüüd teostatasse. Ma ütlesin siis, kui kunagi aeg peaks tulema, et Inglise riigi seisukord tõsifelt hädaohus oleks, siis wõib Inglismaa iga laewa, iga dollari ja iga weretilgaga rehtendada, mis teisel pool Atlandi okeani olemas“.

Isëaranis iseloomulik Ameerika ametlikkude ringlõudade waadete kohta on järgnew kõnelemine ühe Ameerika peatoonikuli ja usaldusmehe wahel.

Küsimise peale, kas „Lusitania“ asi tõepoolest Ameerika sõttaastumise tõi, wastas peatoonik:

„Ei, see oli ainult tuletõttus, mis õled põlema süütas, ja seda on tubliste propagandana tarwitatud. Muidu olettime pidanud muud arusaadawad põhjused otsima, et sellest ärist osa wõtta. Kui me liitlastega poleks ühinenud, siis poleks me pärast sõda kufogil olnud — nüüd loodame nr. kaks saada — ja me saamegi nr. kaks.“

Küsimise peale, mis sugust osa Ameerika nr. 1-na etendama hakkab, ütles ta:

„Enne sõda oli Saksamaa kahtlemata tõige ufinam maa Euroopas. Meie (Ameerika) ja niisama ka Inglismaa nägime, mis sugusele wägemale kõrgusele Saksamaa tõufis, nägime, et ta mõne wahese aastatümnega tõige suuremaks jõuks kaswab ja et ta mitte ainult kogu Euroopat, waid ka maailma juhtima hakkab. See oli hädaohlik ja meie mõisime seda Ameerikas. Sel põhjusel läheneime asjale ja meie arwame teda läbi nägemat. Meie arwame kindlasti, et meie rahwas pärast sõda juhtima hakkab. Meie juhime mitte ainult Saksa-

maad, vaid ka kogu maailma. Rahvad ootavad meilt palju, kõige pealt rahu, ja nad saavad to, kuid meie tingimistel ja hindagega!"

"Kas Ameerika oma tahtmise ja liitlastele peale paneb?"

"Jah, seda teeme meie! Aga nemad saavad paremad tingimised kui teised maad (keskriigid), nagu ka meie (ameeriklased) neilt (liitlastelt) paremad tingimised saame. See kõik on ju ainult äri. Seda on sõda ilka olnud!"

Ameerika seisukorra suhtes pärast sõda effis peatonsul, igatõhes ainult sellepärast, et rex oluifoon Saksamaa kaitsetuks muutis ja seega ilmaralitsuse Inglismaale andis. Ameerikal puudus Euroopas vastu-mängija.

Kuidas sellega ka oleks, Saksamaale ei olnud sõda äri. Ta oli meile peale sunnitud. Mängul oli meie majandusline tulevit ja vabadus, mängul oli elu ja surm.

Jätan otsustamata, misvugusel määrat eelseiswad waated president Wilsoni ja juurema osa Uhisriikide rahwa omobega kokku käiwad. Igatahes olid nad mõõduandwa mõju omandanud. Weealuse sõja etteläändel ostus Ameerika liitlastele kriitilisel filmapilgul sõtta. Kas see ka weealuse sõjata nii warakult oleks sündinud, et Uhisriigid meid 1918. a. oleks talistanud wõitmast, selles wõib kahelda. Kuidas aga oluford maal feni ilma weealuse sõjata oleks muutunud, seda on wõimata teada.

Tõelikult polnud 9. jaan. 1917 Wenemaa kokkulan-gemist milgil wiisil oodata ja seda pole ka keegi arwesse wõtnud. Weealuse sõja korral rehendafime meie kasu-litu otsustawa rõõjugo, enne kui Ameerika oma uued wäed wõitlusesse suudab saata, ilma weealuse sõjata ootafime neljillepingu kokkulangemist 1917. a.

Selle aasta ajalugu wõttis üsna teise käigu: lääne-front pidas vastu, weealune sõda ei toonud mingit otust, aga Wenemaa langes kokku. Jdafrondil saawu-tesime seisukorra, mis rahu ja sõja wahel tõikus. Seega oli kaks wõimalus, mille peale enne 1917. a. sügijst keegi ei mõelnud: 1918. a. maal otsustawalt peale tungida, mis edurikas pidi olema, kui weealune sõda finncmaale laerwu sedarõrd on wõhendanud, et Ameerika uute wõgete üleredmine kiires tempos ei wõi sündida, wõi kui ta waenlaste reolawu ainult osaltki tbaas. Seda pidi merewolitfufe antmete põhjal oodata wõima.

III.

Ulem wõjehatus erwas, et liitlaste suur peale-tungimine Prcntfusemaal, Morzo frondil ja Makedoonics aprilli keskel wõiks algata. Mina sõidisin Krewznychist, kuhu me webruari lõpul kolifime, segedaasti läänefron-dille ja arutafin seisukorta wäärühmode, sõjanägebe ja ülfikute hädaohlikluse peitade juhatajatega ning wahes-tafin neudega mõtteid talitla üle.

Kroonprints Rupprichiti ja Salsa kroonprintsi wäe-rühmi kõrendati diwisjonide, suurtükiväe ja lastemoona poolest ja neile anti kõik, mida tarwiliks peeti waen-lase wõidurikkaks tagastõrumiseks. Kus soowid olid, seal täitfin neid nagu wõisfin.

6. sõjanõel oli soow oma seisukorta parandada kobe-liku pealetungimisega Sorchez juures Lens'i ja Arras'i wahel ja walmistas aprilli algul seda teostoma. 6. apr. polnud minul enem wõhemahti kehlist, et Arras'i ju-

res suurem Ingliise pealetungimine otseteed tulemas oli. Sorchez juures kowalsetud ettenõte jäeti ära. Ma palusfin wäärühma, tagawarcsid 6. sõjanõe kaudu liinile lähendada. Oktoobr's ja detsembris olnud lahingutes Verbuni all selgus wana tõde, et tagawarad otse la-hingu juures peawad olema. Sellepärast määras „Dörje-lahing“, et pealetungimisepeotgul mitmes kohas „afedivisjonid“ teise lainena walmis seisaksid, et celliimidesse sissemurdnud waenlasele wastu minna ja teda ta-gast wifata.

Teise ja kolmanda laine diwisjonid nihutati 6. sõja-wäe poolt küll ettpoole, aga 8. mitte küllalt ligi. 9. ta-bas armeed lühitese, kuid haruldaset tugewa suurtüki-tulega ettevalmistamise järele tankide toetatud wägew pealetormamine mõlemal pool Scarpe. Mõned meie esimesed diwisjonid lastfid waenlase endast üle jooSta. Wastupidowad naabridiwisjonid kannatasid raskusti. Waenlasele läks juba enne lõunat meie suurtüki-wäe seisukohadesse tungida ja kõrgustilud oma kätte wõtta, mis kaugeleulatawalt idapoolse maastiku üle wa-litfedit. Ufedivisjonid polnud kohal, et waenlast tagast wifata. Ainult mõned osad wõis autodega päralt toi-metada. Seisuford oli haruldaset kriitiline, mis kõi-gile hädaohlikluts wõis jaada, kui waenlane dast tungis.

Inglane rahulbus aga oma suure wõiduga ja ei jättanud wõhemalt 9. aprillil oma pealetungimist mitte.

Krewznychis pidafin mina oma sünnipäewa. Mina olin waenlase pealetungimist ualdufega oodanud ja nüüd olin ma rusutud. Pidi niisugune kogu wiimase poolacsta töö ja waewa wili olema? Olib „Dörje-lahingu“ eestirjod waled ja kui see nõnda oleks, mis fiis? Lahingu sündmufi ei suutnud ma weel ülfikasja-liselt üle waadata.

Rassfin ohwitferid tulla, kes lahingu eesliinidel kaasa oli teinud, ja omandafin ka telefoni kaudu mulje, et ülema wõjehatus peale entud wäärufed õiged olid. Neid aga õieti terwitada, see oli juhatusel kunnst. Siin oli muu seas üks diwisjon äpardanud, teda muidu heals peeti.

Arras'i lahing 9. aprillil oli selle aasta otsustawas wõitluses halb hakatus.

10. aprill ja temale järgnewad päewad olid kriitilised. 12—15 km. laustu ja kuni 6 km. sügawust auku pole nii kerge linni toppido. Et seda teha, sel-lets on palju tarwis, kui arwesse wõtta suurt inimeste, suurtükide ja lastemoona kaotust niisugusel sissemurd-misel. Ulema wõjehatusel mureks oli tagawarad mu-retfede. Olwate wõgete juures polnud lihtsalt wõi-malik iga esimesel liinil seiswa diwisjoni selja taha teist paigutada. Niisugune päcm, nagu 9. aprill, wistas kõik orred upekuult. Pidiid päewad wõdda minema, enne kui ur's liin moudustus ja enda kindlustas. Krii-fisse lõpp olenes togatipuks — kuigi nõutwad wäed kohal olid — niisugusel forbil ometi silesti, kes waen-lane parest esimest wõitu weel peale tungis ja uute wõitudiga kindla frondi loomist talistas. Kõrd nõrgen-datid oluforra lõttu oli uute wõitude saawutamise kergendatud.

10. apr. listi hakates tungis inglane fis'emurru kohal suurte jõududega, kui mitte suurejooneliselt peale; ta wenitas oma pealetungimise mõlemal tiimal laiemale, nimelt lõuna pool kuni Bullecourt'ini. 11. wõttis ta Morchy, kuna meie kõsel wastu 12. Win y kõrgus-tikku delst lohfufire. 20. ja 28. apr. niifama ka 3. mail

olid jällegi suurwõitluste päewad. Wah: peal wõibeldi paiguti wihaselt. Wõitlused kestsid edasi, meie teostasime mõned wäiksemad õnnestanud wastupealetungimised ja kaotasime teisest küljest siin ja seal wähemal määral pinda.

6. sõjawäe juhataja, kindralooberst waraherra v. Falkenhäusen, sellele ooberst v. Dörsberg ülemna abiks antud, organiseeris uuel liinil kaitsmist; teda toetas wäerühm ja ülem wäejuhatus. Suuremat frondi tagasiwiimist alles ehitusel olewale Botan-seisukohale, nagu seda 6. sõjawägi tekstud aeg kawatjes, polnud enam tarwis.

Lahing Arras'i juures oli teisel aprillipoolel oma kõrgemal tipul ja nõudis suurel määral tagurawäge ja sõjavarustust, kui prantslane 16. apr. oma suurewiitlusi pealetungimisi Wisnel ja Champagnes algas.

Kahtlemata laugileulatamad strateegilised eesmärgid, mida Inglise pealetungimine püüdis kätte saada, on mulle teadmatud. Et siin suure läbimurdega tegemist oli, mitte aga mõie tähelepaneku kõrwal pööramiseks kawatsetud lahingu ja, arwan ma liitsa lahingurinna peale waatamata. Wõimalik, et ka Inglise wägi weel Somme lahingu tagajärgebest täiesti polnud toibunud ja et ta siin kõrwal ise tähtsusega pealetungimise teostas, kuna Prantsuse wägi oluustawa löögi pidi andma.

Kindral Nivelle'il oli suur strateegiline eesmärk: juba esimestel päewadel Bailly ja Reimsi wahel Salsa frondist läbi murda. Sellele warsti järgnew hoop ida pool Reimsi kuni Suippeni pidi läbimurde koha lalendamata, meie frondi umbes 70 km. maa peal kõituma lööma! Raskuspunkt oli Prantsuse sõjawäes Salsa kroonprintsi wäerühma wastas.

Nõhumine Arras'ist ida poole Douai peale ja läbimurd mõlemal pool Reimsi üle Metheli Mezières'i sähis pidi Siegfried-seisukoha ümber haaramata, mille ehitus paljude lendurite poolt kindlaks oli tehtud. Luitlased tahsid kogu meie frondi kuni mereni kõituma läüa.

Kaitse-ettevalmistused olid Salsa kroonprintsi wäerühma ja 7. ning 3. sõjawäe poolt haruldase hoolsusega tehtud. Kroonprints ja tema staabi ülem, ooberst krahw Schulenburg, olid wäsimata tööl. 7. sõjawäe juhatajaks oli kindral v. Boehn, üks parematest Salsa kindralitest, eht wana Preisi ohwitser, sõjawägede kaswataja ja kõitumata energiaga mees. Tema staabi ülem, ooberst Reinhardt, arutas mees, oli oma hoolika töö poolest wäejuhatajale täienduselt. Kindral v. Einem, 3. sõjawäe juhataja, on tuntud kui sõjaminister, waimurikas ja ulatawa pilguga ohwitser ning sõjawäe ja tema hingeelu tundja. Tema staabi ülem, ooberst, hiljem kindral v. Oberhausen, hoolimata wärstuse ja suure töowõimega mees, oli ta siin oma ülemkäjutajale kohane wastand. Armeed ülemjuhatus 3 eraldus pärast lahingu tarwis. Aprilli esimesel poolel wõttis armeed ülemjuhatus 1 kindral Fritz v. Belowi all käsutamise oma peale. Tema abiliselt oli ooberstleitnant v. Klüber, kes Somme lahingus palju kogemusi oli omandanud ja kel nagu tema kindralilgi isääraniis selge taktiline pill oli. Pärast tapeti ta Alles ametikohuste täitmisel spartalistide poolt ära!

(Järgneb.)

Segateated.

Kirjanikkudele ja kunstnikkudele.

E. W. wigastatud sõjameeste ühise wäljandelpäi ilmuma jõulust ilukirjandusline album „Põhjatahti“. Ühifus pööris ikkili üleskutsega Eesti kirjanikkude ja kunstnikkude poole, et nad albumile kaastööd saadaksid. Pärha oli see, et kõigile üleskutsed mitte kätte ei ole läinud, nimelt adresside puuduliku teadmise tõttu.

Siiski on terve rida kirjanikke juba kaastööd saanud nimelt: M. Kampmann, Willi Audi, M. Lepp, M. Martna, P. Grünfeldt, J. Waranus, Arnold Linn, Gustaw Suits, A. Maramaa, Mari Pung, Endel Armariion, K. Kask jne. Saata lubanud on weel Eduard Wilde, Aino Kallas jne. Paljud kirjanikud on, nagu järeleüsimistest selgub, arwamisel, et album juba ilmunud ja kaastööd ei maksa enam saata, olla hiljaks jäänud.

Album aga ei ilmunud mitmesuguste takistuste pärast jõulust weel mitte, waid ilmub alles märtsi kuu algul, nii et lühwõtte pühiks müügile läheb.

Sellepärast pöörame weel kõitide Eesti kirjanikkude ja kunstnikkude poole palwega, selle üleskutsel läbi, et nad meid selle albumi wäartuslike sija toetusadmisel juures lahtesti oma kaastöödega toetaksid. Kui võimalik, sedr ilma honoraari nõueteta teeksid.

Seega aitaksid ka meie waimlised wõitlejad Eesti sõjainwaliidide wilestuste wähendamiselt ja nende tulewiku kindlustamiselt jõudu mööda kaasa, mille eest juba ette inwaliidide südamlist tänu ja selle toetuse kõrget hindamist awaldame.

Tööd wõiksid ilukirjanduslised ja teaduslised olla, riimitud ja proosas. Algupärased ja tõlled. Muudugi lühemad tööd, mis mahutuse poolest albumile kohased.

Albumis oleksid kõit meie kirjanduse woolud esitatud — äärmusest äärmuseni. Mõored ja wanad. Usune, et sellest sarnase sifuga huiwitaw kogu teos saab, mis ka seltskonnas latemat tähelepanu ja osawõtmist leiab. Loobame ka, et see album, peale ainelise külse, omajagu tugewasti sellekski kaasa mõjub, et seltskond ja walitsus rohkem hakkab inwaliidide eest hoolitsema. Seda lubawad juba praeguse ajani sisse saadetud kaastööd oletada.

Sõjainwaliidide perekond Eestis on aga wäga rohlearwuline, mitu tuhat meest, peale selle weel nende omaksed. Nad elawad praegu suure wilestuse ja puuduse sees. Seltskond ja walitsus on neid peaaegu täiesti ära unustanud. Nende eest hoolitsemine loetaks kõrwaliseks asjaks. Puuduse all kannatajate häda ei ole waeuse hürtsikust laugemale ulatanud.

Pensionid seadust ei ole weel seni suudetud tegelikult maksma panna, eht see küll minema kewadest saadil seadusetähena juba olemas on. Aga tehjal kõhul on wõimata tuude ja aastate kaupa oodata, nälgida! — Et see tulewiku tarwis ka riikliskelt wäga tähtjas ja palju kaaluw on, kuidas sõjainwaliidide eest hoolitsetakse eht mitte ei hoolitseta, see arusaamine peaks selge tõena seltskonnast ja walitsusest läbi tungima.

Praegu hoolitseb inwaliidide eest ainu üffi nende ühifus, kes wähemalt äärmist hädagi püüab kustutada. Palju ja juuri on ettewõtteid, kawatsumi, kuid ainelise jõu puudus takistab rakkesti kõite ühifuse tööd.

Kirjanikud, kunstnikud, teie waimlise wõitluse wäsimata wõitlejad, meie usune, teil on süda, mis õnnete hädale kaasa tunneb, teil on meel mis inwaliidi

praegusest äärmisest raskest seisustorast aru saab, seda mõistab. Tõie olete aineliselt ka enamiste puuduse surwe all, aga waimliselt olete rikkad. Sellest warandusest lubage üks wäite osale ka sõjainwaliidide toetuselt, saate kaastööd kawaitsetud albumile, toetage mõnesuguste töödega ka inwaliidide ainust waimlist sidet, nende lootust ja julgustust, nende häälkandjat „Inwaliidi“, mis üks kord nädalas ilmub. Palume ka muudes teie töödes mõnikord Eesti inwaliidi kannatajat kaju meelde tuletada. —

Kaastööd albumise palume adressi all saata:

„Inwaliidi“ toimetuse, Wiljandis, Uus tän. 38.

Jääme lootma meie üleskutsule kõige elawamat tähelepanu ja ootame albumile rohket wäärtuslikku materjali.

Kõige austusega

E. W. Wigastatud Sõjameeste Ühisus.

Sõjawäe Majanduse Ühisus *).

Kui mineval lewadel „Sõdurite poodide Walitus“ likwideeriti, tuli Tallinnas ringtõud sõjawäeasi mõtte peale sõdurite poodidest ülejäänud kaupasi ja kapitaali teise firma all ära kasutada. Asutati „Sõjawäe Majanduse Ühisus“. Põhikirja järele pidi see olema Aktiia-Selts, kus osanikkudeks ohwitserid, ametnikud ja ülejaja teenijad sõdurid olla wõisid.

Uma liikmetele pidi S. M. Ü. muretsema odawa hinnaga: wormiriideid, warustust, sõjariistu, mitmesuguseid elutarwituse ja majapidamise asju ja aineid. Igatahes wõis palju loota.

Pool aastat on asutamiseft mööda. Tallinnas ja Tartus on juba osakonnad töötamas.

Ei ole Tallinna osakonna poodi millalgi sattunud ja ei tea, kui suures wäljawalikus seal kaup on, aga Tartu osakonna pood ei palu igapäewastest tarwilikkudest kaupadest mitte midagi. Toiduainetest on jahu, riis ja siirupit müüdüd. Peenitust pudukaupa, mida just osanikud kõige wähem tarwitawad, on suuremaid kogusid ja iseäranis rikkalikult juukseõlisid.

*) Toimetusele awaldamiseks saadetud.

Da näha et praegune asja juhtimine isikute läes on, kes isegi humitatud ei ole, misuguseid aineid ohwitseridele, kes peaaegjalikult osanikud, muretsema peaks. Poolelise miljonilise kapitaliga, mis Sõjamineisteriumi poolt sõdurite poodide likwideerimise puhul tarwitada anti, wõits mitmesuguseid kaupasi pakkuda ja kasulikka ärtooperatsioone teha, kui selleks juhatus omal kohal olets.

Poole aastase elutsemise järgi ei ole asutajad liikmed millegi pärast peakoosolekut kokku kutsumud, et juhatust, ja peaaegjalikult on siin ka rewisjoni komisjoni tarwis, walida. Wõib olla on asutajad liikmed wähesete osanikkude pärast paremaks arwanud ise asja ajada.

Mina arwates on tülikas riigi poolt tarwitamiseks antud rahajummade eest wastutust kand, kui selleks wolitust ei ole, iseäranis kui see asutus kokku langeb, mis mitte wõimata ei ole. Et osanikkude arw wäle, selleks on muidugi asutajad ise süüdi. Ei ole mingisugust reklaami tehtud peale sõjamineistri teadaande wäeosade ülematele. Omal ajal kui kui osatähte omandada tahtsin, pidi Tallinnas paljudest asutustest järele pärima, ja leegi ei teadnud, kus osatähte omandada wõib. Praegu ei tehta nende laialilaotamiseks mitte midagi. Loodetakse poodidega osanikka wõita, aga farnased poed ei tõmba.

Tarwikit on tigimata peakoosolekul kokku kutsuda, et liikmed, kes asjast humitatud, saaksid wähemalt oma sõna kaasa rääkida, ja ei ole wist sugugi üleliigne toonitada just rewisjoni komisjoni hädalikku tarwidust.

U. S. O.

K'rajawastused.

Kapten K., Wiljandis. Teie artiklite awaldamine wõibib klisheede walmistamise pärast. Loodame tulewases numbris awaldamisega algust teha.

K. K., Tartus. Tarwitame.

Wastutam toimetaja: Kindralstaabi polkownik Tõrwand.

Wäljaandja: Sõjawägede staab.

„Sõduri“ tellimine 1921 a. peale kestab edasi.

=== Tellimise hind eratellijatele: ===

1 aasta peale:	200 marka
1/2 „ „	100 „
1/4 „ „	50 „